

Hoe staat het met ons geld?

Eigenlijk een merkwaardige vraag. De meesten van ons hebben geen geld. Dus lijkt de behandeling van dit onderwerp misschien velen enigszins overbodig. Maar bij een nadere beschouwing verkrijgt ons thema toch een heel andere betekenis, dan sommigen denken. Zeker, de massa der bevolking heeft noch contanten, noch spaargelden. Tijdens de Duitse bezetting is het gemiddelde inkomen van de bevolking niet gestegen. De makers van oorlogswinsten en de profiteurs van de zwarte handel zijn immers slechts een zeer kleine minderheid van de bevolking. De overgrote meerderheid leefde van de hand in de tand. Lonen en salarissen mochten niet worden verhoogd, ofschoon ook de officiële prijzen voor de dagelijkse levensbehoeften merendeels boven het peil van voor de oorlog kwamen te liggen. De grote massa heeft geen reserves, evenmin als vroeger. Wat vroeger aan kleren en huisraad besteed werd, werd tijdens de oorlogsjaren in verreweg de meeste gevallen voor de aanvulling van de steeds kleinere distributierantsoenen uitgegeven. De rest werd in de laatste winter voor brandstof besteed, toen er alleen „zwart“ hout verkrijgbaar was voor een gulden of meer per kilo.

De massa staat in versleten kleren, zonder voldoende huisraad en zonder spaargelden in de nieuwe vrijheid. Eerst deed zich bij ons het gebrek aan geld nog niet met volle kracht gelden. De levensmiddelen werden gedeeltelijk gratis verstrekt en kleren, huisraad en dergelijke zijn nog niet te koop. Maar reeds gaat de „gratis-zegen“ ophouden. We zullen moeten betalen en het zal blijken, dat onze koopkracht tot een vroeger niet gekend peil is gedaald.

In de burgerlijke pers vinden wij reeds beschouwingen omtrent de waarschijnlijke waarde van de gulden. Bedoeld wordt hierbij de verhouding tussen de gulden en de belangrijkste buitenlandse betaalmiddelen, dus voornamelijk de dollar en het pond sterling, en voorts de in geld uitgedrukte waarde der goederen, met andere woorden: de prijzen. Ook al weten diegenen, die deze beschouwingen schrijven, heel goed, dat de maatstaven van het verleden ten gevolge van de veranderingen niet meer van toepassing zijn, toch doen ze het voorkomen of de „normale“ relatie tussen binnenlandse en buitenlands betaalmiddelen, tussen geld en waar, zij het ook met enige wijzigingen, weer zal worden hersteld. Zij zullen tamelijk verstandig kijken „als we beweren, dat, in het tegenwoordige stadium van de kapitalistische ontwikkeling, het geld een steeds mindere rol zal spelen, terwijl de macht van het kapitaal-monopolie een alles beheersend, een totaal karakter heeft verkregen.

Het spreekt vanzelf, dat binnenkort de wisselkoers van de gulden internationaal zal worden vastgesteld. Want de omvang van de voor Nederland tegenover U.S.A. en Engeland bestaande verplichtingen zal in geld moeten worden uitgedrukt, te meer, omdat de wederopbouw van het land alleen mogelijk is met behulp van door deze beide landen te verstrekken crediten. Maar op dit punt doet zich reeds het grote verschil met vroeger gelden. Bij de berekening van hetgeen men zo mooi de „credietwaardigheid“ van een schuldenaar pleegt te noemen, kunnen de grote creditoren er niet van uitgaan, dat Nederland in een afzienbare tijd de reeds toegestane en nog te verstrekken crediten in geld of waren zal kunnen terugbetalen. Nederland zal noch kunnen exporteren, noch als vrachtaarder diensten kunnen bewijzen, waardoor noemenswaardige vorderingen op het buitenland zullen kunnen ontstaan. Aan de andere kant is het zeer twijfelachtig of de schuldeisers met het oog op hun eigen industrie en herstel van de Nederlandse exportindustrie, van de scheepsbouw en van een exporterende landbouw zullen bevorderen. De tegenprestaties van Nederland zullen wel van een andere aard moeten zijn. Wij denken in dit verband aan het verlenen van concessies in de koloniën, aan het overdragen van steunpunten en dergelijke.

Het herstel in Nederland zal dienoverkomstig op een heel laag peil moeten geschieden. De beschikbaar gestelde crediten zullen aan zulke voorwaarden zijn gebonden, dat de productie van levensbehoeften maar een ondergeschikte rol zal kunnen spelen tegenover de voortbrenging van producten en het presteren van diensten, die de „veiligheid“, dus de militaire behoeften van de heersende klasse dienen.

Hoe onder deze omstandigheden de gulden tegenover het pond of de dollar staat, is op den duur van zeer geringe betekenis voor de massa. De massa moet eten, wonen, zich kleden, de kinderen naar school sturen enz. Vanuit dit oogpunt stelt ze de vraag naar de waarde van het betaalmiddel. En het spreekt vanzelf, dat een maatschappij, waarin de voortbrenging van levensmiddelen meer en meer begint een ondergeschikte rol te spelen, aan de werkende bevolking slechts een schrale compensatie voor het gepresteerde werk kan toestaan. Hieraan wordt niets veranderd, doordat nu de rekenenheid van het betaalmiddel de oude blijft of opnieuw vastgesteld wordt. De omvang van de productie der levensbehoeften, dus de productie alleen bepaalt het aandeel, dat de arbeiders en alle bezitloze lagen van hun, d. w. z. van het maatschappelijk, werkproduct verkrijgen.

We moeten ons niet blind staren op zo geleerde uiteenzettingen over vaststelling van de deviezenkoers. We moeten ernaar uitkijken, wat er geproduceerd wordt en ook hoe en voor wie.

Als wij straks voor ons geld te weinig kunnen kopen, dan ligt dat niet aan een mystieke beweging van de geldwaarde of aan een gebrek aan werk enz., maar uitsluitend aan de inkrimping van de levensmiddelenproductie ten bate van de „veiligheid“, m. a. w. van de nieuwe bewapening en oorlogsvoorbereiding.

GETEMPERD OPTIMISME.

„Pessimisme begon reeds bedenkelijk de hand binnen te sluipen en te vervullen“, schreef „Trouw“ van 13 Juni j.l. Namelijk vanwege donderbuien en depressies in de atmosfeer van de overwinnende grootmachten. De blik sloeg nog niet in, hier niet en daar niet. En de Poolse kwestie is men nu zover, dat de diplomaten van Rusland, Amerika en Engeland hun favorieten onder de Poolse partijleiders in Moscou laten komen, om „op bredere basis nationale Poolse regering te vormen.“ Een ander beweegt „Trouw“ tot het belijden van een „getemperd optimisme“. Getemperd Jawel. Want deze riem onder het hart eindigt met het advies: „Vrees god en houdt uw hoofd droog.“ Dat is in moderne taal: Houdt uw lichten, tanks en vlammenwerpers gereed en verduidelichting op. Getemperd optimisme? M'n zolen!

ERFLATERS DER DEMOCRATIE.

In zijn onnozelheid heeft de democratische leiders en radioluisteraar, tijdens deze orlog voor democratie, zich een zekere voorstelling vormd van wat democratie was: Zelfbeschikking van het volk, Zelfregering door het volk, zeiden het de boeken en de bladen en de bevridders en het Atlantic Charter. Om het met een beeld te zeggen: Elk volk mocht zijn eigen democratisch ei leggen en het zelf broeden.

Goed, maar neem nu eens die geschiedenis van Polen. De diplomaten van Amerika, Engeland en Rusland kwamen direct elk met een eigen aandrang, gingen er zelf op zitten en deden hun uiterste best om het ei des bondsgenooots het nest te wippen of stuk te pikken. De diplomatie veren stoven in het rond en Rusland stopte 16 of 17 Poolse democratische leiders de doos. Men begrijpt wel, die waren van verkeerd democratisch merk. Amerika en Engeland deden zoiets niet, misschien wel doordat ze er niet bij konden.

De kranten zeggen nu dat er een oplossing gevonden is. De Russische diplomaat moet lachend verklaard hebben, te willen tonen hoe goed hij het bedoelde en hoezeer men hem dankend heeft.

Die glimlach had hij beter achterwege kunnen laten. Want de vorige keer dat we van lachende diplomaten hoorden (en ze op te zeggen) was ook in Moscou, bij gelegenheid van het Duits-Russische niet-aanvalsverdrag en lachende snakes heetten toen Von Ribbentrop en Molotov.

De „oplossing“ schijnt dan nu te zullen worden dat de favorieten der diverse diplomaten in Moscou komen en samen in de regering worden. Of om nog eens een beeld te gebruiken. De diplomaten gaan hun eieren samenklappen en eendrachtig in het Poolse nest leggen. Bij Sint-Romeinus en zijn zeven doodzonden dat kan een pracht van een democratisch verkiezen worden!

Het voorlopig adres van redactie en administratie is veranderd, zoals aan de kop van dit blad blijkt. Men neme daar goede nota van.

SPARTACUS

WEEKBLAD VAN DE COMMUNISTENBOND „SPARTACUS“

SPARTACUS

WEEKBLAD VAN DE COMMUNISTENBOND „SPARTACUS“

Redacteur:
JEERD WOUDESTRA
Amsterdam

Proletariërs aller landen, verenigt U!

Voorlopig adres administratie en redactie
UITGEVERIJ „DE VLAM“
Holendrechtstraat 26^a - Amsterdam - Z.

DE COLLABORATEURS

Slechts weinigen ten onzent hebben dit woord vroeger gekend, laat staan gekend. Maar nu klinkt het van aller lippen alsof het reeds lang burgerrecht in het begripswereld bezat. Collaborateurs en collaboratie, verraders en verrader, iedereen spreekt ertan.

Arbeiders weigeren onder collaborateurs, onder verraders te werken. Bij deze van gerucht vernemen wij, dat daarom het herstel van het Amsterdamse tramverkeer moest worden uitgesteld en dat het personeel zelfs met de dreiging dreigde, omdat het niet bereid was onder een collaborateur-directeur te werken te hervatten.

Arbeiders weigeren onder collaborateurs, onder verraders te werken. Bij deze van gerucht vernemen wij, dat daarom het herstel van het Amsterdamse tramverkeer moest worden uitgesteld en dat het personeel zelfs met de dreiging dreigde, omdat het niet bereid was onder een collaborateur-directeur te werken te hervatten.

Arbeiders weigeren onder collaborateurs, onder verraders te werken. Bij deze van gerucht vernemen wij, dat daarom het herstel van het Amsterdamse tramverkeer moest worden uitgesteld en dat het personeel zelfs met de dreiging dreigde, omdat het niet bereid was onder een collaborateur-directeur te werken te hervatten.

Arbeiders weigeren onder collaborateurs, onder verraders te werken. Bij deze van gerucht vernemen wij, dat daarom het herstel van het Amsterdamse tramverkeer moest worden uitgesteld en dat het personeel zelfs met de dreiging dreigde, omdat het niet bereid was onder een collaborateur-directeur te werken te hervatten.

- Wat is collaboratie?
- Er is verschil
- De blindoek moet af!

drijf, iedere arbeider en iedere kantoorbediende, allen hebben gecollaboreerd. In de Amsterdamse tram, op lijn 24, werden de Joden naar het station vervoerd. Hun reisdoel — iedereen moest of kon het weten — waren de gas- en martelkamers in Oswiecim, destijds nog Auschwitz, in Bergen-Belsen, in Riga en Lublin en wie weet nog waar. De directies van tram en spoor werkten mede, het personeel deed „zijn“ dienst, het staakte niet. Allen collaborateurs.

Maar toch wel een verschil! Zeker, ook hier bestaat er een verschil wat betreft de graad van schuld, van ontzaggelijke verantwoordelijkheid. De hoogbetaalde collaborateur in verantwoordelijke functie draagt een zwaardere schuld dan de kleine, die zou hebben moeten verhongeren, had hij zijn medewerking geweigerd. Wij zijn de laatsten, die deze waarheid ontkennen. Maar schuldig is ook de

kleine man, de arbeider, de kantoorbediende, de eenvoudige ambtenaar. Voor hen gelden verzachtende omstandigheden en nog iets meer. Zij — in tegenstelling met de grote collaborateurs — konden als enkelingen niet weigeren, zij hadden geen basis, waarop zij zich konden terugtrekken, tenzij zij het gezamenlijk gedaan hadden. Tenzij zij een ander soort collaboratie hadden toegepast, een samenwerking met en onder elkaar, tenzij zij als een eenheid gewaard hadden, collaborateurs van de fascistische moordenaars te zijn.

En waarom deden ze dat niet, waarom hadden zij en hebben zij ook nu nog niet geleerd als een echte eenheid op te treden? Omdat hun denken nog geleid wordt door de maatstaven van een burgerlijke zienswijze en omdat hun „leiders“ van partij en vakbond hun best hebben gedaan in hen het bewustzijn van hun eigen klassebestaan en van hun zelfstandige klasstaak te onderdrukken. En hier ligt inderdaad het principiële verschil tussen ons en de collaborateurs, die met de heren samenwerken, gisteren, met de fascistische, vandaag en morgen met de anders gekleurde commandanten van soortgelijke kapitaalsdictatuur.

(Vervolg pagina 2)

VOORUIT NAAR NIEUWE VORMEN!

Er dreigt zich een nieuw historisch treurspel te gaan afspelen. De mensen veranderen de wereld, maar ze doen dat niet bewust. De mensen voltrokken daden, maar ze kunnen die in hun gevolgen niet overzien. Op grote historische daden volgt maar al te dikwijls een diepe ontgoocheling. Waar de mensen leden en streden voor toekomstidealen, daar bracht die toekomst veelal diepe teleurstelling. De Franse revolutie van 1789 en de daarop volgende jaren en de Russische revolutie van 1917 zijn hiervan goede voorbeelden. De mensen streden en leden voor een betere wereld van vrijheid, gelijkheid en broederschap, voor een wereld van vrije mensen, die hun eigen maatschappelijk welzijn zelf in de hand zouden nemen. En ze gingen er zelfs de dood voor in. Maar wat er later uit te voorschijn kwam, was heel wat anders, dan de strijders zich hadden voorgesteld. De vrijheid en de gelijkheid van de Franse revolutie brachten de vrijheid en de gelijkheid voor het kapitaal,

maar diepe verslaving van de grote massa van de bevolking in de loonarbeid. De Russische revolutie bracht de opheffing van het privaatsbezit aan productiemiddelen, maar niet de opheffing der uitbuiting en niet de vrijheid. Er vormde zich een bureaucratie, die het beheer over de productiemiddelen en over het hele maatschappelijke leven aan zich trok. Zo kwam er uit de grote maatschappelijke omwentelingen heel wat anders, dan zij, die er voor vielen, zich hadden voorgesteld. Iets dergelijks dreigt zich op het ogenblik opnieuw te voltrekken. Er is een algemene drang naar socialisme, een drang, waar de meest verschillende lagen van de bevolking door worden gegrepen. Dit socialisme heeft verschillende kenmerken. Dat zijn: een krachtig nationaal bewustzijn, een drang naar staatsexploitatie en naar regeling van het maatschappelijk leven onder leiding van de staat en ver-gaande medezeggenschap van de arbeidende bevolking in het hele maatschap-

SPARTACUS

BLAD VAN DE COMMUNISTENBOND SPARTACUS

pelijke beheer. De opheffing van de uitbuiting, die vroeger een kenmerk van het socialisme was, komt in de huidige drang naar socialisme niet meer voor. Het huidige socialisme beweegt zich geheel binnen het raam van de samenwerking van kapitaal en arbeid.

Het huidige socialisme beoogt geen opheffing van het kapitalisme, maar een betere organisatie er van, om de uitbuiting der massa's te matigen.

Hier ligt de illusie. Wat hieruit te voorschijn komt, is geen matiging van de uitbuiting, maar juist haar verscherping. Hier komt geen bredere inneming van de brede lagen der bevolking op de gang van het maatschappelijk leven, maar juist haar verdere terugdrukking.

Door de betere organisatie van het kapitalisme ontstaat een bureaucratisch beheer, dat zich aan de controle door de bevolking onttrekt. Hier ontstaat een dictatuur van het groot-kapitaal in plaats van een maatschappelijk beheer door de bevolking. Ook nu gaat een toestand ontstaan, die heel wat anders is, dan de strijd voor het nieuwe socialisme zich daarbij hebben voorgesteld.

De dragers van het nieuwe socialisme weten wel, dat de komende ontwikkeling deze gevaren in zich sluit. Maar ze menen deze baas te kunnen worden door een medezeggenschap van de volksmassa's in het maatschappelijk leven.

Deze medezeggenschap moet zich dan voltrekken langs den weg van verkiezingen voor de regerende lichamen, langs de weg van de inneming door de vakverenigingen en door een bedrijfsdemocratie, waarbij de bedrijfs-personelen bij de gang van het arbeidsproces worden gehoord.

Het zal echter blijken, dat geen dezer wegen begaanbaar is. Het zal blijken, dat deze vormen van democratie voor de massa's volkomen onvruchtbaar zijn en dus niet tot het doel voeren. Het is nu eenmaal zo, dat een nieuwe maatschappij ook nieuwe vormen van democratie nodig heeft. De verkiezingen voor de regerende lichamen en de democratie, door middel van de vakbeweging, zijn oude vormen, die het centrale beheer vanuit enkele knooppunten van het maatschappelijke leven niet kunnen doorbreken. Deze vormen van democratie kunnen het maatschappelijk beheer niet aan de massa's brengen. De bedrijfsdemocratie van de corporatieve staat, zoals de Nederlandse Volksbeweging die in het personalistische socialisme nastreeft, loopt in twee punten dood. Ten eerste, doordat ze er op gericht is, de winsten van de aandeelhouders te verzekeren, zodat de arbeiders mogen meepraten, op welke wijze de winst het beste opgevoerd kan worden. Ten tweede, doordat het niet het algemene beheer van de maatschappij raakt.

Grote tijden vragen grote oplossingen. De opbouw van de wereld uit de huidige chaos kan zich alleen tot heil van de brede massa's der bevolkingen voltrekken, als deze naar geheel nieuwe gezichtspunten verloopt. Het draaipunt van de nieuwe ordening tot werkelijk heil der massa's is heel eenvoudig, maar we moeten daarvoor breken met allerlei oude tradities. Een frisse geest moet alle vrangstukken nieuw aanpakken. Het draaipunt ligt hierin, dat we moeten afzien van een medezeggenschap, maar dat we moeten uitspreken, dat de volksmassa's in al haar sociale lagen de bestissende macht in het sociale leven moeten hebben. Ze moeten niet ook mee mogen praten, maar zij moeten het heft in handen hebben. Dat zijn de brede massa's van arbeiders en boeren, van de werkers met het hoofd en met de hand op alle terreinen van het maatschappelijk leven.

Zulk een maatschappelijk beheer eist volkomen andere vormen van democratie, dan we nu kennen. Een nieuwe maatschappij eist nieuwe vormen van maatschappelijk beheer. De nieuwe maatschappij behoort aan de brede massa's der bevolking en zij moeten daarvoor hun eigen nieuwe organen scheppen. Dat spreekt vanzelf. Want voor nieuwe taken zijn nieuwe organen nodig. We gaan daar de volgende week nader op in.

DE COLLABORATEURS

(Vervolg van pag. 1.)

De arbeiders hebben natuurlijk gelijk, als ze weigeren onder de leiding en het toezicht van de grote collaborateurs te werken. Dit is een begin, maar meer ook niet. De arbeiders moeten nog begrijpen, dat dit soort „collaboratie” niet teneinde was, toen de Duitse beulen het land verlieten. De collaboratie gaat door, zolang het bedrijf niet de mensen dient, niet de behoeften van de mensen, maar een zeer tegenovergesteld belang, n.l. dat de mensen slechts als werkracht of soldaten waardeert, het belang van de machtigen, die over ons brood en ons leven beschikken.

Collaboratie is een woord met een slechte bijmaak. Maar het kan ook iets goeds betekenen: samenwerking.

En die hebben wij toch bereikt! Werkelijk?

Om te beginnen, hebben wij de „United Nations” (Verenigde Naties). Vele honderd miljoenen mensen, allen verenigd voor de nieuwe opbouw van de wereld, voor collaboratie. De Britten, de Amerikanen uit Noord en Zuid, de Russen, de Chinezen, de Fransen, Belgen, Nederlanders, de Polen, Czechen en Joegoslaven, de Egyptenaren, de Syriërs, Libanezen, de Perzen en nog vele anderen, allen behoren te bij de United Nations. Uitgezonderd zijn slechts de overwonnen en enkele koppige neutralen zoals b.v. de Zwitsers en Zweden, die zich in het genot van hun oorlogswinsten de luxe van onzijdigheid kunnen permitteren. Welk een collaboratie!

Maar de Russen vertrouwen hun collaborateurs niet helemaal. Zij menen, dat het West-europese streven naar een Westers blok en het Turkse streven naar een alliantie met de Griekse reactie, de vrede in gevaar zouden kunnen brengen. Daartegenover tonen zich de Westerse collaborateurs verontrust met het oog op het Russische optreden, vooral ook in Duitsland, waar in de Russische bezetingszone blijkbaar betere levensvoorwaarden heersen dan in de Westerse gebieden.

En in Oostenrijk zit een regering, die met de Russen collaboreert en door Engeland en Amerika niet erkend wordt. Een pracht van een collaboratie! In Spanje voelt zich de voormalige collaborateur van Hitler en Mussolini, Franco, met de titel „caudillo”, niet erg op zijn gemak en zou graag zijn troon aan een „meer legitieme” opvolger willen overlaten. Maar in San Francisco en elders vergaderen zijn republikeinse tegenstanders, terwijl de Franse volksfrontregering ongeduldig, maar tot nu toe vergeefs, op de uitlevering van zijn gast Laval wacht, wiens hoge chef, Maarschalk Pétain, tracht hen alle

schuld in de schoenen te schuiven en zich zelf als een soort geheim agent van Churchill voor te stellen. Generaals vertonen een sterke neiging om een natuurlijke dood te sterven, hetgeen meestal beter lukt dan hun soldaten.

Zo wordt er overal gecollaboreerd! Tussen wie eigenlijk? Tussen de United Nations en hun vrienden.

Ook hier doet zich schijnbaar een „klein” misverstand voor. Want „collaborations” zou hier toch wel betekenen „volkeren”. Een iets verouderd begrip in een wereld, die haar zinnen en groeiende percentage van haar dochters zonder onderscheid van gelaatskleur en in dezelfde soldaten- en arbeidersuniformen kleedt en tracht hen allen aan hetzelfde noodlot van zwijgend geroepen te onderwerpen en het eigen belang van de commandanten en executoren van de internationale voogdij van het nationale belang voor te stellen.

Neen, deze internationale collaboratie deze „United Nations” hebben niets te maken met samenwerking, met solidariteit, zij hebben niets te maken met mensen, evenmin als de mensen met hen. De mensen? De mensen sterven, doden, zij hongeren, zij vieren feest, van hun eigen onmacht en zij „collaboreren”. Zij collaboreren, soms weerbarstig, soms zelfs protesterend, maar zij collaboreren met hun meesters. Met de geweldigen der aarde, met de groten van banken en industrie, de vorsten van plantages en mijnen. Zij collaboreren met doeken voor hun ogen in de kleuren der collaboratie, der collaboratie met de klassetegenstander, de collaboratie met de centrale beschikkingsmacht over dood en leven. Zo geblinddoekt kunnen zij het werkelijke leven niet zien. Zij kunnen zij niet herkennen, hoe groot de rijkdom van de aarde is, dat de aarde ruimte en leven aan allen kan bieden als ze aan die mensen behoort, die haar schatten aan het licht brengen, die de akkeren vruchten doen dragen, die de machines bewegen in een echte, wereldomspannende collaboratie.

SPARTACUS-VRIENDEN!

Het is begrijpelijk en verheugend, dat U graag kennis neemt van het onafhankelijke arbeiderswoord, dat „Spartacus” spreekt.

Het is uitstekend, dat U ons weekblad en ons maandschrift regelmatig koopt. Beter is, dat U zich als vaste lezer of abonné opgeeft.

Nog beter is dat U als Spartacus-vriend mede helpt onze lectuur een uitgebreide lezerskring te verschaffen.

Vraagt meerdere exemplaren om mee te werken; wint lezers en abonné's. Propaganda voor een nieuwe arbeidersbeweging?

Dat betekent:

SPARTACUS!
Spartacus overal.

Bezoek de bijeenkomsten van Spartacus-vrienden!

De waarheid wordt gefluisterd

nemen bedenkelijk in omvang toe, geluiden dergenen die met geruststellende woorden het massale gefluister van een komende oorlog trachten te verstemen. Dr. Jan Romein, bliks artikel in „Het Parool” van 9 Juni heeft het al met uittlachen geproefd en daarna met verbaasd gestelde ogen, maar het heeft niet geholpen. Hij beproeft hij het met psychologie, historisch-idealisme en eindelijk en ten slotte ook nog met één argument. Dergelijke lieden, om in de trant van dezen behavings-expert te spreken, zijn vooral meer geneigd hun publiek uit te lachen of als patiënt te behandelen, dan zich met argumenteren bloot te geven. De zaak die zij verdedigen, de afkeer van de kapitalistische orde, brengt hen tot uittlachen en kleineren.

Men is autoriteit. Argumenteren is de onaangename gewaarwording van een gelijkheid der tegenstanders, de noodzaak om te bewijzen. Met men. Feiten hebben meermalen de lippen van profeten van een kapitalistische vrede de lach van het gezicht geëgd. Autoriteiten bepalen zich liever tot uittlachen en kleineren. Men moest den historicus Romein iets zeggen hebben, dit algemene groeiende vertrouwen van „the men in the street”, dit algemeen voorkomende gevoel van onbehagelijkheid, dat de geruchten binnen- en buitenlands spreken. Al wordt dan misschien niet direct precies de vinger op de meest pijnlijke plek gelegd, al komt men vaak met gevoelsargumenten, men ziet de profeten van wat men maar al te goed heeft leren kennen. Vanaf de hakklakkende bewaarnheden die hier „scheppen en dekretieren onder de voorwaarden wij hier zullen worden uitgebuut of voor de oorlog afgevoerd tot aan de glimlachende diplomaten der „big three” met hun conflicten „oplossingen”, het heeft voor „de men die schichtig omkeken naar de „allemaal hetzelfde gezicht: Macht en onveiligheid, oorlogsdreiging, komende oorlog.

Men voelen zich niet „onwennig in een wereld”, zij zijn de onvrijheid van de wereld maar al te gewend. Zij hebben in 1938, in München, reeds een „big three” zien opereren en ook toen was er ideologische praatjes en geruststellende gebrek. De „machten van de tijd”, Dr. Romein, genieten geen gemeen vertrouwen als vredesfacilitatoren. Gelukkig niet! Het is de uitstalling van ideologische tegenstellingen tussen de grootmachten die verzekering dat die niet tot een log zullen voeren, krijgt de schrijver er gelijk. Maar het is een goedkoop trucje. Het is het bekende trucje van het rapen ener open deur.

De moderne kapitalisme kent wel de ideologische tegenstellingen en de ideo-

logie als wapen in de oorlog, maar oorzaak van de oorlog zijn zij niet. Behalve dan in quasi-wetenschappelijke verhandelingen van historisch-idealisten en in redevoeringen van propaganda-ministers.

Maar de belangen-tegenstellingen? Hier komen wij aan het „argument”. Het enige in het artikel. Die tegenstellingen, „... zij zijn er, maar de zogenaamde „realisten”, die op grond daarvan een „oorlog voorspellen, vergeten de „kleinigheid”, dat een oneindig groter, een „allesoverheersend belang de drie mogendheden tot samenwerking dwingt. „Niet alleen zolang Japan nog niet eens „verslagen is, maar ook daarna.” Men vergeve ons dat wij het citaat hier even afbreken en het eigenlijke „argument” nog een paar regels verschuiven. Wij niet, en voorzover wij weten niemand, heeft ooit beweerd of „voorspeld” dat vóór de oorlog met Japan ten einde is, de grootmachten hun tegenstellingen in een oorlog zouden uitspeelden. En niemand beweerde of „voorspelde” dat dit direct daarna zou gebeuren.

Wat velen min of meer vaag aanvoelen en wat wij duidelijk uitspreken willen is, dat het mogelijk en misschien zelfs waarschijnlijk is, dat de oorlog tussen de grootmachten nog niet direct, maar eerst over enige tijd, over enige jaren zal uitbreken. Dat dit mogelijk is. Maar niet zeker. Dat het ook mogelijk is dat wij er al direct voor staan. Geen van de grootmachten, gezweven nog maar van de kleinen, heeft dat volkomen in de hand. De dreiging is er nu reeds, de „afschuwelijke nachtmerrie” waar Dr. Romein ons uit weg wil lachen, heeft zeer reële oorzaken, die wij verderop ook zullen noemen.

Maar eerst het „argument”. Men bezie het goed, het is blijkbaar het enige wat hij heeft. Dat oneindig grote, allesoverheersende belang dwingt de grootmachten tot samenwerking: „Immers, pogingen van een der drie „om zijn macht en invloed uit te breiden buiten de gezamenlijke afspraken „om, zou onmiddellijk de andere twee „op hun hoede doen zijn.”

That's all. Vanaf het opgraven van de eerste stenen strijdbijl tot aan de overval op Pearl Harbour, heeft de „poging om macht en invloed uit te breiden” de tegenstander „op zijn hoede doen zijn”. En dan was er het conflict, het werd een „dreigend conflict”, „donkere wolken pakken zich boven ons hoofd samen”, en de hel brak los.

Let wel, Dr. Romein maakt zich helemaal niet wijs, dat de grootmachten uit ideale motieven geen „pogingen” zullen doen. Bijvoorbeeld, omdat men zich aan zijn afspraken behoort te houden, of omdat de mensheid anders opnieuw in een zee van ellende en barbaarsheid zou worden gestort. Neen, het „oneindig

grotere”, „allesoverheersende” beletsel is... dat de anderen het zouden merken!

„Zulke overschrijdingen,” gaat Dr. Romein verder, „zijn er ook niet.” Het beoogde is, dat ze er wel zijn. De primitieve voorstelling dat zulke overschrijdingen bestaan uit, of beginnen met, het overschrijden van een bepaalde grens door een troep of een leger soldaten, moge in het besjeshuis van Klungeldorp nog voorkomen, wij zijn in dat opzicht niet zo naïef. En de diplomaten der grootmachten, de president-commissarissen der Bank-, Staal- en Olie-trusts, de maarschalken en de politieke en economische experts der machthebbers ook niet. En als een oorlogsverklaring van Turkije aan Duitsland gevolgd wordt door een Russische verdragsopzegging aan Turkije en de Engelse regering verklaart hierin niet gekend te zijn — als Stalins bondgenoot, Tito, Triëst bezet en er door de Engels-Amerikanen weer uitgedreigd wordt — als de „big three” elk hun eigen stroomannen in Polen aan de macht willen brengen en de Russische berichten spreken van een leger van 300.000 Polen dat in Engeland en West-Europa afgericht wordt tegen Rusland — dan hebben we voorbeelden van „pogingen” en van „op hun hoede zijn”. En de Amerikaanse legerexperts hebben grote belangstelling voor de nieuwste Duitse schroefloze bombardementsvliegtuigen, de steunpuntenbouw en de strategische wegen gaan vóór in de „vredesproductie” der „vrije wereld”, Krupp ziet weer kans om morgen te draaien, in de invasiehavens slingeren de kranen nog méér oorlogstuig aan de wal — en de „lieden” die vijf jaar oorlog en oorlogs-moopraterij achter de rug hebben fluisteren dat de nachtmerrie nog niet voorbij is.

Zij fluisteren de waarheid. En de taak van een historicus, een publicist, een socialist, is niet, hen uit te lachen om de onzin die er wel in gemengd zal zijn en de gevoelsargumenten die de heersers hen te gebruiken geleerd hebben — maar om de harde werkelijkheid van de kapitalistische oorlogsdreiging hun duidelijker te maken. Hun te zeggen elke macht te wantrouwen die niet hun eigen arbeidersmacht is. Wie niet tegen de komende oorlog waarschuwt, is schuldig aan de komst daarvan.

WAAROM RAUTER NIET?

„De Waarheid” bericht: De heer Broekhoff dreigt tot hoofdcommissaris van politie te Amsterdam benoemd te worden... De verhouding van den heer Broekhoff met de Duitsers, zowel hier als in Berlijn, is nog steeds niet opgehelderd. De heer Broekhoff is ook een uitgesproken vijand van de arbeidersbeweging. Reeds voor de oorlog leidde hij een spionagecentrum tegen het communisme en het is ons gebleken, dat ook nu weer een archief tegen het communisme wordt ingericht.”

SPARTACUS

BLAD VAN DE COMMUNISTENBOND "SPARTACUS"

Overpeinzingen van een bevrijde

Je loopt over de straat, je kijkt in de lege étalages. Gedachteloos, want er is niets te kijken. Dan loop je weer door. Je komt op een plein, ziet een kranteman en koopt een dagblad. Onderwijl razen militaire auto's je voorbij. Voorzichtig blijf je op het trottoir staan en leest vluchtig de koppen. Nieuws, waar je naar verlangt, staat er toch niet in. Je peinst dan verder. Eigenlijk voel je je nog wat onwennig in deze wereld. Je kunt er niet bij, dat na vijf jaar van geestelijke en materiële ellende, de wereld weer dóorraast en zich niet stoort aan al je plannen, hoop en toekomstvisioenen, die je had voor de bevrijding.

Je weet al lang, dat er naast de bestaande bureaux, die hier onder Duitse leiding gegroeid zijn, nu weer nieuwe zijn verschenen. Je weet, dat als je iets wenst, je niet meer naar de „Orts-Kommandantur" moet gaan, maar naar het M.G., dat de Euterpestraat niet meer bestaat, maar er nu een A.T.V.A. is. Dat de arrestanten ook nu weer beschimmeld brood krijgen en nieuwe concentratiekampen georganiseerd worden, die mensen bergen, welke eindeloos op hun veroordeling wachten. Dit is een stukje wraak, maar een stukje vrijheid brengt dat nog niet.

Je hoort en je leest allerlei over zuivering, maar erg zuiver is het daarmee niet. En de bedrijven liggen stil, het eten is „barstend" duur en ieder wordt steeds ontevredener; jijzelf ook. En je staat nog altijd urenlang in de rij.

Op de hoek van de straat kijk je nieuwsgierig op. Je ziet een groepje mensen staan voor een aanplakbiljet. Onder de Duitse bezetting heb je geleerd, dat zulke aankondigingen meestal niet veel goeds betekenden. Vijf jaar „Es ist Verboden" werkt nog in je na en als vanzelfsprekend voeg je je bij de lezers. Een aantal biljetten, ondertekend door den minister van Oorlog. Aanmeldingsplicht voor gewezen militairen. De tijden zijn dus toch wel veranderd. In de afgelopen vijf jaar waren die oproepen allen bestemd voor de Rijksduitsers, die dan, via zo'n oproep en aanmeldingsbureaux, stierven als vliegen aan het Oostfront. Je leest, en plotseling schrik je op: „Verroest, dat geld voor mij ook!"

Gejaagd lees je de oproep nog eens. Aanmeldingsplicht! Vechten! Indië... Sneuvelen tussen het alang-alang.

De mensen die met je meelazen lopen door. Ook zij kijken niet vrolijk. En je blijft op de hoek van de straat alleen met je gedachten en zorgen. Maar je hersens staan niet stil.

Je denkt over Indië dat bevrijd moet worden. „Bevrijd" moet worden, met jouw hulp. Je vraagt je af, of de Indo-

nesiërs net zo weinig enthousiast zullen zijn over hun bevrijding, als jij nu over de jouwe. Je weet dat jouw bevrijding veel geld kostte. Dat het kapitalistisch arsenaal der bevrijding dik geld verdiend heeft aan jouw ongeluk, aan jouw leed. Dat je niet langer credietwaardig bent, als de rijke eilanden in de Indische archipel niet bevrijd worden op dezelfde manier. Jouw idee van bevrijding is niet die van „Wallstreet". Je wilde bevrijd worden van je onderdrukkers. Van de Nazi's en parasiterende geldhaaien. En je kijkt over het pleintje, waar je nu op staat en je weet dat je het je anders gedacht hebt.

Nu moet je naar Indië. Nu wordt je zelf

We hebben ze terug zien*keren, de mannen en vrouwen, die de concentratiekampen overleefden. Zij, die het vreselijkste lot hadden, zijn te herkennen aan het getatoueerde nummer in hun benedenarm.

Wanneer men met hen spreekt, wanneer men vraagt naar familie, vrienden, die weggesleurd werden, dan valt het op, hoe gewoon, koud haast hun antwoorden vallen: „dood... dood... gegast... gegast... doodgeschoten... doodgeslagen... opgehangen... vlektyphus... longontsteking... dysenterie..."

Hun woorden vallen als koude druppels gif in onze oren. Want hier spreken mensen, die talloze keren gestorven zijn, die onbegrijpelijke martelingen doorleeden hebben. Ze dragen in hun ogen de doorleefde hel mee, en de verwondering, dat ze nog leven. Als ze zich afkeren van de lijsten van geredden, waarop ze de namen zoeken van nabestaanden, dan ziet men, dat ze niets verwacht hebben. Als men ze ziet, de groep havelozen, die geen huis, geen enkel eigendom, zelfs geen kleren meer hebben, dan weet men, dat ze niets meer verwachten.

Lang zal het duren, voor ze zich weer ingeleefd hebben in de samenleving, voor de meesten zeer lang. Want ze hebben meer doorleefd dan een mens zich kan denken, ze hebben meer leed en angst doorstaan, dan ons voorstellingsvermogen doorlaat. Ze zeggen allen: „dat kan niemand begrijpen".

We spraken met een vrouw, die zeven lange uren in een gaskamer wachtte op de dood, met negen anderen, tot ze door een gril van „hogerhand" aan de directe dood ontsnapte. (De negen anderen werden later toch vermoord).

We zagen een ander, die teruggekeerd was van de vreselijke „experimentenbloccs". Haar bijna blinde ogen verborg ze achter een groene bril. Met geen woord kon ze spreken, van wat men haar aandeed.

In het kamp Birkenau werden circa 4½ miljoen mensen vermoord, waarbij alle moeders samen met hun kinderen onder de vijftien jaar.

Dat is één kamp. Hier brandde dag en nacht de grote oven, waar de vermoorden verbrand werden, „door de pijp gejaagd", zoals de gevangenen het met

een radertje van de bevrijdingsmachine. Van de Wallstreet-machine! En zullen de bruintjes straks ook langs de wegen staan, die zichzelf in heerendie aangelegd hebben, en de oorlogswagen nakijken, die voorbij razen? En in groes staan voor de oproepen en bevelen van „Orang Belanda"... en ze zullen niet eens kunnen lezen.

Maar dan komt over het pleintje arbeider met een bundel kranten. Koop er één en lees: „De arbeiders hebben niets te verliezen dan hun keten, zij hebben een wereld te winnen."

„PROLETARIERS ALLER LANDE VERENIGT U!"

SCHULDELOOETE!

wrange spot noemden. Tel hierbij honger, allen leden aan hongerodeem vreselijke Poolse winter, waartegen niet beschut was, het zware werk, bij 40 graden koorts, de luizen, de demien, de onmenselijke mishandelingen bij het minste vergrijp, en krijgt een beeld, van wat concentratiekampen betekenen.

Circa 10 miljoen mensen werden vermoord. Bij iedere moordpartij speelde een „band" Duitse marsmuziek.

Tien miljoen mensen is een woerduizenden gedeporteerde arbeiders, waarbij wij ons geen voorstelling kunnen maken. Konden we dat wel, zouden we sterven van ontzetting.

We vragen ons af, hoe het mogelijk is dat mensen zich lieten gebruiken voor het uitvoeren van de gruwelijke bestellingen, die gebeurd zijn. En hoe het mogelijk was, dat de Europese arbeidersklasse geen verzet geboden heeft bij massamoord, die onder onze ogen en weerlozen begaan werd.

Het eerste antwoord kunnen we geven. Wanneer het geen krankzinnigen waren, wanneer het geen gewetenloze nazi-bandieten waren, dan was het angst, die de uitvoerders dreef en waar door ze minder werden dan welk beest ook.

Angst was het, de angst voor hun eigen ellendige leven, waardoor gevangenen gevangenen sloegen, ophingen, naar gaskamers brachten.

En angst was het, die de massa's de toezien. Angst en machteloosheid, de twee kanten van de lafheids-medaille.

Want wij samen, de arbeiders van Europa, hadden kunnen verhinderen, dat tien miljoen mensen vermoord werden. En wij hadden kunnen verhinderen, dat 35 miljoen mensen vielen bij de massaslachting van de oorlog.

Angst was het van de Nederlandse autoriteiten en uitvoerders van de Nazi-bevelen, angst voor hun ellendige baantjes, voor het verlies van hun salarissen en weekloontjes die hen dreef honderdduizenden landgenoten te registreren en de deporteren. Die hen dreef

Wat een nieuwe arbeidersbeweging

OMVANG VAN CONFLICTEN

atste staking bij de Gem. Arbeids- heeft verschillende zwakke bij het optreden der stakers gelegd. Op 30 Mei legden de arbeiders van de Westhaven het werk neer, zij de week te voren ook reeds dagen gestaakt hadden, en daarbij ze daadwerkelijk gesteund door arbeiders van het Bosplan en van de ang. Zo omvatte het conflict in ongeveer 3000 man. Daarbij

gearresteerd was voor spionage en met zijn familie naar Dachau was gezonden. De man kreeg hier eerst na een actie van enige „illegalen" f 50.— toegewezen, nadat men hem bij ontvangst in Nederland iedere steun geweigerd had, OMDAT HIJ STATENLOOS WAS!

Een ander geval. Een man, vreselijk mishandeld in een concentratiekamp, had een onderkomen gevonden in klein hotelletje in de Jordaan. Toen huisbezoek van „Volksherstel" kwam, kon de man zich niet vertonen, want hij droeg een nachthemd van de eigenares als enig kledingstuk.

Zo zouden we kunnen doorgaan! Zo ziet hun „vrijheid" in het „vaderland" eruit.

We krijgen weer wat te eten, als we geld genoeg hebben om onze bonnen voor waren te ruilen. Maar we zijn even machteloos als tevoren. We mogen wel weer kankeren in de rij, maar wat er gebeurt om onze samenleving weer op gang te brengen, HIEROVER hebben wij niets te zeggen. Wat er gebeurt met de vijanden van onze levens, de N.S.B.-leiders en hun aanhang, is niet onze zaak. En dit onder de leuze van Democratie!

Maar al deze dingen vormen ONZE ZAAK. Alle maatregelen, die genomen worden, beslissen over onze levens en die van onze kinderen.

De gerepatriëerden zijn ONZE mensen, voor hen behoren wij op de bres te staan.

Wij moeten leren gezamenlijk ONZE ZAKEN te bespreken en een weg te vinden tegen de corruptie, tegen de voogdij over ons.

Nu de bedrijven nog niet werken, waarin we elkaar kunnen vinden, moeten we als buurtgenooten ons met elkaar verstaan. Onze zaken bespreken en contact zoeken met andere buurten, zodat we kunnen komen tot de mogelijkheid onze eigen belangen ZELF te behartigen. Zodat we uit de hoek van de ONDERWERPING komen in het daglicht van ZELFBESLISSEN. Zodat wij het recht ons veroveren om voor onze gepatriëerden zelf te kunnen optreden. Zodat we iets kunnen goedmaken van de schuld, die wij allen dragen tegenover hen, die leden en stredden, ook voor ons.

die in de Celebesstraat aan de beplantingen werkten in het conflict te betrekken, maar zonder succes. De latere berichten over de omvang der beweging komen ook niet boven de 3000 man. In hoeverre dat precies met de waarheid overeenkomt, is niet te controleren.

We weten verder, dat de oude vakverenigingen zich ongevraagd met het conflict bemoeiden en de voorwaarden voor de opheffing vaststelden. Het einde was een smadelijke nederlaag in de vorm van een gecamoufleerd stakingsverbod.

Waar ligt hier het zwakke punt der beweging? Het zwakke punt was duidelijk de geringe omvang. Het is wel duidelijk, dat in de tegenwoordige tijd conflicten van zulk een beperkte omvang niet het geringste uitzicht bieden. De macht van staat en ondernemers is zo ontzaglijk groot, dat ze voor dergelijke conflictes helemaal niet uit de weg gaan. Daaruit volgt, dat bij iedere staking voorop moet staan, dat het een grote beweging moet worden. Iedere andere beweging is volkomen tot onvruchtbaarheid gedoemd. Het is daarom bij komende bewegingen niet voldoende, dat de personen samen beraadslagen over de formulering van hun grieven, maar dat van begin af aan de uitbreiding over andere bedrijven onder het oog gezien wordt. Wordt deze kwestie niet behandeld, dan behoeft men aan de staking niet eens te beginnen. Het is volkomen onvruchtbaar, nu eens een staking hier te voeren en dan weer eens daar. Het blijven dan de kleine bewegingen zonder innerlijke kracht en de arbeiders worden er alleen maar door ontmoedigd.

Zo had het bij de laatste staking bij de Arbeidsreserve op de weg der stakers gelegen, zich onmiddellijk door een uitgebreide propaganda op straat en in strooibiljetten van 30.000 man te wenden en tot de hele arbeidersbevolking Er had gewezen kunnen worden op de pogingen om de bewegingsvrijheid der arbeiders in een gecamoufleerd stakingsverbod praktisch op te heffen, waardoor toekomstige acties ten zeerste worden bemoeilijkt. De stakers hadden kunnen oproepen tot een algemeen verweer voor hun bewegingsvrijheid, op een verweer tegen het beknotten van hun enige wapen, dat ze op het ogenblik in de strijd om hun bestaan hebben. Dat dit niet gebeurd is, is geen fout van deze of gene vakorganisatie of van enige andere organisatie. Het is een fout van de stakende arbeiders zelf. Want aan henzelf behoort de taak van de leiding van hun acties en de voorlichting van het publiek in deze kwesties.

Hier ligt een van de belangrijke verschillen tussen de oude en de nieuwe arbeidersbeweging. Geen beperking, maar uitbreiding van de beweging. Stilstand is achteruitgang. Geen uitbreiding door oproepen van vakorganisaties, maar door de stakers zelf. En deze oproepen kunnen dan verschillende vorm aannemen (Vervolg pagina 6)

Deuiven der gramschap

„Het leger in lompen" wordt „ausradiert!"
Het leger van bezitlozen wordt een leger van naamlozen met stamboeknummer en zakgeld.

Voorwoord van de redactie.

Hieronder geven wij plaatsruimte aan een ingezonden stuk uit de kringen van de B.S. Ongetwijfeld hebben de mensen uit de voormalige K.P. enz. belangrijk werk gedaan ten behoeve van de verzorging van onderduikers door valse papieren, distributiebescheiden enz. Voor velen van hen was hun optreden een actieve strijd tegen het fascisme.

Er is veel gefluisterd in de bezettingsjaren. Vooral over de knokploegen en hun daden. Dat waren de vogelvrij verklaarden, die naast de politieke opposanten het meest te vrezen hadden voor hun leven. Als de nazi's hen te pakken kregen, betekende dat het einde, soms op de gruwelijkste manier.

En met de steeds toenemende terreur der fascistten, werd dit leger groter. Werd hun strijd intenser. En de taak, die op hun schouders gelegd werd, steeds verantwoordelijker. Want voor duizenden, honderdduizenden in de laatste jaren, betekende hun werk het Leven. Van hun opofferingsgezindheid hing het voedsel, en daarmee de mogelijkheid van onderduiken van gehele bevolkingsgroepen af.

De mens vergeet gauw. Daarom herhalen wij deze feiten, die iedere Nederlander weet. Daarom herhalen wij, dat zonder dit leger van gewone arbeidersjongens, zonder dit leger van bezitlozen, de slachtoffers der nazi-terreur nog veel groter zou zijn geweest. Want zij hielpen, naast overvallen op de distributiekantoren, gestapo-agenten en verraders van het laagste soort uit de weg. Dit zijn zo de daden van het leger in lompen, nu betiteld met de naam „Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten".

Thans worden er op de graven van hen, die vielen bij dit werk, indrukwekkende parades gehouden en kranzen neergelegd. Men spreekt bij deze gelegenheden over heldendom en vaderlandsliefde. Maar als we het verloop van de ontwikkeling in de B.S. gadeslaan, dan zien we

Naar een nieuwe arbeidersbeweging (Vervolg van pag. 5)

nemen, al naar de omstandigheden. Nu eens zal het het gemeenschappelijk optrekken naar andere bestemmingen zijn, dan weer zal het de mondelinge en schriftelijke uiteenzetting van de toestand zijn. Maar in ieder geval kunnen de stakende bedrijfspersonelen zelf de hele gang van het conflict in handen hebben. Zolang we als arbeiders zo ver nog niet zijn, missen we de innerlijke kracht, om grote bewegingen te dragen.

WAT OPVIEL:

„De prijs is klein voor der heersers geluk. Al gaan duizend maal duizend harten stuk. Wij moeten in de oorlog onze naam vergeten. Wij moeten ons rijk overzee bevruchten. Daar staat en valt onze internationale politiek mee. Leveren wij die slag en leveren wij met succes, dan kunnen wij straks meepraten." — „Trouw" van 13 Juni 1945.

EEN GOEDE LEUS VOOR „WERELDVREDE"?
„Vreest God en houdt uw kruut droog." — „Trouw" van 13 Juni 1945.

„Bemijn je naaste als jezelf, maar wees hem tot moes te slaan als hij je te lastig vindt te worden!" — „De Uitkijk" van 13 Juni 1945.

WIE HEBBEN DAAR EIGENLIJK TEVEEL?
„De inschrijving op de 4e Russische oorlogslening, groot 25.000 miljoen Roebel (7.000 Roen gulden), welke Maandag 14 Mei was ruim overtekend."

ZO IS HET DAAR.
„Er heerst in het Zuiden een groeiende stemming en ontevredenheid. In de plaats over het M.G. Welke ook de reden van mogen zijn, feit is, dat het M.G. in het Zuiden alle vertrouwen heeft verloren. Nauwelijks nog gezag mag heten. De misstand is ontevreden, omdat de landbouw niet op ondeskundige wijze gereguleerd wordt. De zuivering is een volkscatastrofe geworden. De repatriëring wordt traag door een onnodig formalisme. De staat nog machteloos tegenover de handel. De ambtenarij tiert weliger dan Alerie's figuren zijn in leidende functies hooggevallene, die voor hun taak kennelijk zijn berekend. Welk terrein men oortreedt, onheil heerschen chaos en verval." — „Je Maintiendrai" van 16 Juni 1945.

EEN WITTE RAAF.
„De. Hugo W. S. van Balen te Dorrecht, omdat hij inzag dat zijn anti-militaristische gevoelens niet stroken met zijn positieve predikant bij de Geref. Kerken, zijn neergelegd." — „Trouw" 16 Juni 1945.

PRESENTEEERT... DE SCHOP!
In „Parool" van 9 Juni j.l. spreekt een der Arbeidsreserve over de „Arbeidsreserve man". Is dat een benaming uit hetzelfde denboek, waaruit een paar jaar geleden „Arbeidsdienstman" zijn titel kreeg en nu we met deze naam en na het honderdste dan, Arbeidsreserve: Presenteert... SCHOP!

duitse nazi-terreur? Of zijn nu de bezitlozen verdeeld. Spreekt men liever niet over de restanten dezer verzetsgroepen. Of was de naam „verzetsgroep" niet precieze, de juiste benaming voor de mannen, die nu aan hun lot overgeleverd worden? Zullen het nu pas verzetsgroepen worden? Zullen ze nu pas begrijpen dat met de strijd tegen de nazi-terreur, de wereld niet in vrede zal worden. Begrijpt men pas nu, dat het kapitalistische stelsel hun daden exploiteerde ten eigen bate. Dat de strijd tegen de nazi-terreur, de illegale verzetsbeweging in de illegale, halfslachtige strijd was. Dat het tegenwoordig een strijd had moeten zijn tegen het kapitalistische stelsel. En meer dan dat zal de zinnige moeten gelden, conclusie trekken uit de ervaring der laatste jaren: de vijand staat in eigen land.

ORANJE-JUBEL en bijtjesdag

altijd bij zodanige historische gebeurtenissen heeft het gezag in alle gevallen van het fascisme bevrijde gebied, eerst in Brabant, daarna in het noorden van ons land en tenslotte in de steden van Holland, de eerste stap naar de bevolking, de onbewuste en ongelaten. De lang beloofde Bijtjesdag gevolg is geweest dat, b.v. door de afkalkingscheerderij, om met „De Bijtjesdag" te spreken, de bevrijding op deze wijze" is gevierd. De grote collaborateurs ernstig aangehouden zullen worden, moeten we nog weten. Als we naar aanleiding van de Bijtjesdag denken aan de man als De kennis nemen van de uitlating van de eerste Van Lohuizen, militair-commissaris van het district Amsterdam, en iedere fabrikant collaborateur, want dat allen voor de Duitsers gewerkt, dan kunnen wij moeielijk vergevensgezind standpunt innemen. Als in feite deze allen collaborateurs zijn en waarom zouden zij niet begrepen worden de geldgevers, de aandeelhouders, de leden van de commissarissen enz., dan zijn feitelijk allen als zodanig behandeld worden. Feiten zijn toch maar feiten. Het zou eens een frisse boel geven en in ieder geval is het ontkomen onverklaarbaar, waarom de arbeiders in de bedrijfsleiding niets hebben en deze heren als gelede koningen hun onschendbare gebied mogen blijven innemen. Maar zullen de bijten er niet worden gegeten.

de eerste jubel voorbij en is men te late in de weer, om de officiële feest voor te bereiden. Bijtjesdag is het. De georganiseerde oranje-jubel aan. allen daarover ditmaal niet schrijft het is er om begonnen een blik historie te werpen.

tweehonderd jaar geleden, in 1748, en in wij de oorspronkelijke Bijtjesdag te Amsterdam en ook toen er, zij het van korte duur, een oranje-jubel. Het is onder deze omstandigheden wel eens aardig dat verleden ons met elkaar te beleven. oproer te Amsterdam. Maar er was sprake van een oproer alleen te Amsterdam, doch in de jaren rond 1748 was er een grote onrust in het gehele land, dat zowel de steden als het platteland betrof. Het was een tijdperk waarin de gewijzigde politieke positie van ons land en zijn structuur scherp werd belicht. De onafhankelijkheid van de Republiek en de Verenigde Nederlanden was gegaan. De andere en grotere steden hadden hun achterstand op het gebied industrieel gebied ingehaald en

zij overvleugelden thans het kleine land. Dat alles werd bevorderd door het feit dat hoe klein ook, het nog altijd niet was geworden een eenheidsstaat, doch een samenvoeging was gebleven van zeven eigenlijk zelfstandige staten. Verschenen in die periode de andere landen onder een meesttijds tamelijk absolutistisch staatsgezag, dat door een mercantilistisch geleide economie economisch naar buiten sterk poogde te staan, hier werkte het oppergezag langzaam, moeielijk en geremd door vaak zelfs stedelijke patriciërsbelangen. Daarbij kwam dat de patricische handelsstand uit de bloeiperiode van de republiek zich geleidelijk uit het woelige handelsleven had teruggetrokken en als rijke stand zich meer bezig hield met het innen van rentes van geleend geld, de inkomsten uit landpacht en het exploiteren van de goede overheidsbaantjes, die zijzelf, als lands- en stadsbestuurders, bij toerbeurt toevees. Anders dan dit rijke, rustige leven dezer regenten, was het leven der minder bedienden, de kleine burgerij, de werklieden en de onder hypotheek en pachten gebukt gaande boerenstand. En het waren overal deze groepen, die, zonder eigen sterke klassebegrippen te bezitten, overal rebelleerden tegen de ongunst der tijden en de voorrechten van en de uitbuiting door de regenten. Op het land werden grote provinciale vergaderingen door de boeren gehouden, waar zij hun geïnteresseerden verkozen en hun eisen stelden. Eisen die economisch vooral betroffen de opheffing van drukkende belastingen, en beëindiging van het systeem van belastingpachters. Zij bestormden douanegebouwtjes, kastelen en woningen van de belastingpachters. Maar, zoals gezegd ook de kleine bur-

TOONEELKRITIEK

VRIJ VOLK

Deze week hebben wij met moeite een plaatsje gekregen in de Stadsschouwburg. Onder de titel „Vrij Volk" kregen wij een toneelstuk te aanschouwen, waaraan een keur der beste artiesten van Nederland hun medewerking verleenden.

Het stuk is een samenbundeling van vijf periodes van de vrijheidsstrijd van het Nederlandse volk tegen hun onderdrukkers. Regelmatic komt het woord „vrij" en „vrijheid" ter sprake. Maar over het feit, dat het Nederlandse volk ook nu die vrijheid nog niet verkregen heeft, wordt geen woord gesproken. De eerste periode, die behandeld wordt, geeft een beeld over het verzet der volken van „de lage landen bij de zee", onder het bevel van Claudius Civilis. Het is geschreven door Albert Helman en die wist vermoedelijk te weinig over die tijd, dat het een dragelijk schouwspel kon worden. Tevens kan het er bij ons niet in, dat een Bataven meisje uit die tijd zeer bevallig over de rotsen huppelt als een balletdanseres, met beide handen naar haar borsten grijpt en met een gelukkig gezicht de

gerij en de werklieden in de steden waren roerig en daar kwam o.a. meer-malen de wens naar voren om een actieve economische welvaarts-politiek te voeren. Daar kwam ook het verlangen naar voren de macht der regerende regenten te breken en de stadsbesturen op meer democratische wijze tot stand te doen komen. En ook om de staats-eenheid te verwezenlijken.

Vóór 1747 was het tweede stadhouderloze tijdperk geweest, dat wil zeggen, dat de regenten in de Republiek de onbetwiste macht in handen hadden gehad. Zo gingen de burgerbelangen tegenover die der regenten een oogwenk hand in hand met die van het huis van Oranje: de eenheidsstaat onder Oranje, die daarbij trouwens ook de landadel vertegenwoordigde. En het is alleen zo te verklaren, dat een zwakke kracht als Willem IV gelukte, wat zijn krachtiger voorgangers nimmer hadden kunnen bereiken, het erfelijk stadhouderschap. Een ongekeerde Oranje-jubel ging bij zijn verheffing van gewest tot gewest. Aller hoop, aller verlangen was op Oranje gevestigd. Oranje zou zuivere politieke verhoudingen brengen, de regentenheerschappij beëindigen, het economisch leven verbeteren, de belastingen billijk en dragelijk maken.

Het was het economisch moeten, dat tot dit politieke resultaat aanleiding gaf. Maar het trieste in deze kwestie is geweest, dat Oranje éénmaal zijn eigen doel bereikt hebbende, eenmaal erfstadhouder zijnde, de zaak van het volk, om het maar zacht te zeggen, zo ergerlijk in de steek heeft gelaten. Weldra werden de boerenbetogingen en de geïnteresseerden uiteen gedreven door de legers onder bevel van Willem IV.

Over de gebeurtenissen te Amsterdam dan nog de volgende bijzonderheden. Hier bewoog zich de verzetsbeweging tegen de regenten rond en in de Kloveniersdoelen. Door de vele daar gehouden

(Vervolg pagina 8)

woorden spreekt: „O, was ik maar een man". De tijden waren toen, ook voor de Bataven meisjes, wel wat ruwer. Tevens werden al de dialogen voorgedragen, alsof het stukken van Vondel waren, hetgeen zowel Vondel, als het stuk, niet ten goede kwam. Temeer daar men, wil men de taaltrant der inwoners van die tijd benaderen, niet in deze vorm moet vervallen.

Als het doek gevallen is, en we ons dus gerust moeten voelen, dat Claudius Civilis de vrijheid van de Bataven en andere stammen behoorlijk gewaarborgd heeft, komen we, wanneer het doek weer opgaat tot de conclusie, dat hij het toch niet zo goed gedaan heeft. Wat is er n.l. gebeurd? De Spanjaarden hebben ons land bezet en willen er niet meer uit. Wat nu te doen?

Maurits Dekker is toen blijkbaar aangezocht om ons duidelijk te doen tonen, dat Prins Willem van Oranje, mede geholpen door wind en water, Leiden heeft ontzet van zijn belegering door die Spanjolen.

Maurits, niet te verwisselen met de opvolger van Willem, de Zwijger, heeft zich stipt van die taak gekwetend en er een dragelijk, historisch juist toneelstukje van gemaakt. Maar de taal, die wij kennen uit Dekker's boeken is niet te vinden in zijn toneelstuk. Het moest een Oranje-stuk zijn, en dat is het ook geworden. (Vervolg pagina 8)

SPARTACUS

WEEKBLAD VAN DE COMMUNISTENBOND „SPARTACUS“

Oranje-Jubel en Bijtjesdag

(Vervolg van pag. 7)

bijeenkomsten, ging men over de betogenden spreken van: de Doelisten. Hier eisten de burgercompagnieën democratische verkiezing van hun kapiteins en andere officieren, een democratische krijgsraad en verkiezing van gecommiteerden uit de burgerij om toezicht op het stadsbestuur uit te oefenen. Het is bekend, dat graaf Bentinck als secretaris van den prins en de eigenlijke leider van de orangisten, zijn betaalde agent, een Rotterdamsen bakker van der Meer, naar Amsterdam liet sturen, om de beweging op te stuwen of in te dammen naarmate de verheffing van den prins tot stadhouder zulks vorderde. Toen eindelijk de toestand onhoudbaar was geworden en de Amsterdamse verzetsbeweging van de regenten, uitvoering vorderden van de herhaaldelijk door van der Meer en Daniël Raap gedane toezegging, dat de prins (toen reeds sinds 1747 erfstadhouder geworden) naar Amsterdam zou komen om de moeilijkheden te bezweren en de regenten tot toegeven te dwingen, werd daaraan in 1748 voldaan. Zijn ontvangst was werkelijk bijzonder feestelijk, plechtig en hartelijk. Dr. Jan Romein schrijft er over in „De Lage Landen bij de zee“, dat het waarschijnlijk niet behoorde tot het officiële programma, dat Willem IV de ochtend van zijn komst op het Haarlemmerplein verwelkomd werd door wel 3000 scheepstimmerlui van Kattenburg — z.g. Bijtjes — met oranjekokarden op hun mutsen en een vaandel waarop met koeien van letters „Oranje en Vrijheid“ geschreven stond. En zeker niet — aldus nog steeds Romein —, dat des nachts enkele leiders door een aantal Bijtjes vergezeld, in het Oudezijds Herenlogement, ter plaatse van het Binnengast-

huis) waar de Prins zijn intrek had genomen, binnendrongen en hem door de bedreiging van een algemeen bloedbad, waarbij ook hijzelf groot gevaar zou lopen, tot toegeven ook op het punt van de krijgsraad wisten te brengen. Doch enkele dagen nadat de Prins deze toezegging had gedaan, liet hij, op het uur van zijn vertrek uit Amsterdam op 15 September een proclamatie aanplakken, dat de nieuwe door de burgercompagnieën geëiste krijgsraad niet zou mogen bijeen komen, dan met voorkennis van de burgemeesters uit de oude regentenstand. Zo heeft hij na eigen doeleinden te hebben verwezenlijkt bijna al het oude gehandhaafd met inbegrip van de aristocratische regentenkring. Zo is de geschiedenis in het kort van onze eerste Bijtjesdag. Zij was derhalve niet roemvol. De nationale beweging, de patriotten, waren in Oranje reeds bij de dood van Willem IV in 1751 bitter teleurgesteld. Willem V heeft de tegenzin tegen Oranje bij de burgerij nog verdiept. Andere krachten dan de orangen moesten de Nederlandse eenheidsstaat in de kapitalistische wereld tot stand brengen. Zij zou eerst tot stand komen in 1795. Want in dat jaar trokken de Franse legers met de tijdens het bewind van Willem V uitgeweken patriotten ons land binnen. Het was een revolutie van buitenaf, als wij dit althans zo mogen zeggen. Maar de Franse legers kwamen reeds niet meer als die der revolutie. De revolutie was daar reeds voorbij. De gematigden hadden reeds de overhand. De reactie was ingeluid. Zo bleef hier ook toen veel van het oude gehandhaafd, maar de eenheidsstaat was voor eens en altijd gevestigd. Voor altijd? Of staan wij thans voor totaal nieuwe opgaven, nu wederom Oranje troef is.

Toneelkritiek: VRIJ VOLK

(Vervolg van pag. 7)

den. Inhoud en stijl volgens de beproefde geschiedenisboekjes van de lagere school, tot heil en „verdomming“ van ons Volk. Fien de la Mar laat in dit stuk zien, dat ze een artiste is van groot formaat en dat de jaren van gedwongen nietsdoen haar geen schade hebben gedaan. Weer is ons Volk „Vrij“ en de „Vrijheid“ van het Nederlandse Volk gewaarborgd voor de toekomst. Als het doek weer opgaat is Anton Coolen aan de beurt. Maar Anton Coolen heeft een moeilijke taak. Hij moet de kwestie van Johan en Cornelis de Wit verbergen. Hij moet een historisch toneelstukje schrijven, maar de pijnlijke kwesties vermijden. In het laatste is hij geslaagd, maar in het schrijven van een toneelstukje niet. Dit is dan ook niet prettig voor de vertolkers en nog minder voor het publiek. Hetty Beck geeft een zeer goede vertolking van een boerenvrouw, maar Dick van Veen, als de Prins van Oranje, bleek niet de krachtfiguur te zijn, waarvoor hij in het stuk had moeten doorgaan. Weer zijn de nodige dialogen gewisseld over „Vrijheid“ en „verdrukking“, waarin ons Volk regelmatig terugvalt. En wéér is het een man van het Huis van Oranje, die ons eruit haalt.

Maar het noodlot blijkt niet te wijken. De vierde periode behandeld de Franse overheersing. Getiteld: De brief aan Prins Willem VI. De brief werd geschreven door Gjsbert Karel van Hoogendorp en het stuk door Jeanne van Schaik-Willing. Ko Arnoldi laat zich bij de vertolking van de rol van Gjsbert Karel van Hoogendorp van zijn beste zijde zien. Het stuk heeft zeer goede kwaliteiten, maar vervalt aan het einde weer in de gebruikelijke Oranjestemming, en gaat uit als een nachtkars als de brief aan Prins Willem VI geschreven is, en het publiek weer tevreden gesteld is, daar de Prins het onderdrukte Nederlandse Volk na die brief wel zal redden. En zowaar, het blijkt in het vijfde stuk, dat er toch nog grotere machten zijn, die het Nederlandse Volk regelmatig weer in een staat van slavernij doen storten. Dit toneelstuk is geschreven door Aug. Defresne en is getiteld: „Heden“. Op ontroerende wijze wordt daar de hel in uitgebeeld, die vele vrijheidszoekers hebben meegemaakt in de cellen der S.D. en Gestapo. En als er in de vrouwencel door een in vrijheid gestelde afscheid wordt genomen, en er worden groeten overgebracht aan hen, die in de buitenwereld nog in betrekkelijke vrijheid leven, wordt er aan een arbeidersvrouw met drie zoons en een man gevraagd: „Aan wie moet ik voor jou een levensteken overbrengen?“ Dan antwoordt de vrouw: „Aan niemand, want

er is niemand meer thuis“. Dit schrijfsbeeld blijft haken in de gedachten. En Kerkhoven, die de rol van deze vrouw tolt, doet dit op een zo voortreffelijke dat hier het idee van toneelspel, dat ons uren niet verliet, volkomen verdwijnt. als van Dalsum, in zijn rede voor het K gericht, als hij met zijn kameraden ter veroordeeld is, zegt: „Dit is geen oorlog grondstoffen of grondgebied“, is dat er naast. Hij vergat, dat dit een oorlog was sen kapitaal en arbeid. Dat het fascisme boren werd uit het kapitalistische stelsel de strijd in de historie om de Vrijheid strijd was van onderworpenen tegen overheersers. Dit gemis heeft de inhoud het hele stuk „Vrij Volk“ tot een misluk toneelstuk gemaakt. Wij hadden gedacht zowel schrijvers als vertolkers, wat g hadden in deze vijf jaren... en zeer zede afgelopen zes weken. In één ding is het stuk consequent en risch gebleven, dat er, bij het einde, a doek voorgedoe neervalt, er deze keer Prins van Oranje is om de Vrijheid te borgen.

MALEISCHE LES... NUI

Het blad „Ons Rijk“ heeft een rubriek „Maleische les“. Blijkbaar bedoeld voor de landse bevrijders die straks naar Indië moeten en die b.v. moeten kunnen zeggen: „Orang Djepang makan nasimoe“ = Japanner eet jouw rijst op“. Wij willen gaarne aan deze voorlichting Indonesiërs medewerken. Ziehier nog een paar Maleische zinnen, die zij zeker te begrijpen: Kapital Belanda makan nasi kita! = Nederlandse kapitaal eet onze rijst op! Siapakah makan nasimoe sebeloem? = Djepang datang? = Wie heeft vóór de Japanners jouw rijst opgegeten? Siapakah akan makan nasimoe djika Djepang soedah poelang? = Wie zal jouw rijst opeten? Di Dachau keadaaan ada boesoek Bagas keadaaan di Boven-Digoel doelo? = In D was het slecht; hoe was het in Boven-D Soedah berapa lamakah di negerimoes bahaja kelaparan? = Hoelang heerst bij al hongere-oedeem? Willen onze „socialistische“ of socialist bladen als „De Waarheid“, „Het Vrije V“, „De Vlam“, „Je Maintiendrai“ en andere nesië-bevrijdings-apostelen eens tonen Maleisch spreken?

SPARTACUS

Opgaat als vaste lezer of abonné

Ondergetekende _____
 wonende te _____
 straat _____
 geeft zich hiermede op als:
 *vaste lezer (à 15 cent per week) op weekblad Spartacus.
 *maand abonné op het weekblad à f 1.95 per kwartaal.
 *kwartaal abonné op het weekblad f 1.95 per kwartaal.
 *vaste lezer (per nummer) op het maandblad Spartacus à f 0.25 per nummer.
 *kwartaal abonné op het maandblad f 0.75 per kwartaal.

Handtekening _____
 *Doorhalen wat niet verlangd wordt. Duidelijk ingevuld afgeven aan de porteurs of te zenden aan het adres Uitgeverij De Vlam, Holendrechtstraat 26-II, Amsterdam-Zuid. De abonnementen moeten bij vooruitbetaling worden voldaan.

1945

Prijs 15 cent

3e Jaargang - No. 26

SPARTACUS

WEEKBLAD VAN DE COMMUNISTENBOND „SPARTACUS“

Redacteur: **LEERD WOUDESTRA**
 Amsterdam

Proletariërs aller landen, verenigt U!

Voorlopig adres administratie en redactie **UITGEVERIJ „DE VLAM“**
 Holendrechtstraat 26² - Amsterdam - Z.

J'ACCUSE...

(Ik beschuldig....)

am Joyce, U wordt beschuldigd, hoogverraad gepleegd hebt tussen 1939 en Mei 1945 door Uw vandenheid met de vijanden van den . Met deze formule van aangegroette de wachtcommandant het politiebureau Bow Street en op 27 Juni 1945 den Engelsen gandist van Radio Bremen, door volksmond van de Angelsaksische n algemeen Lord Haw-Haw geend. Hij was de Engelse collega van Blokzijl, echter met het verschil, et hem nooit vergund was over een zender te spreken. am Joyce wordt dus aangeklaagd ns een misdaad, waarop in Engende doodstraf staat. William Joyce an een Engelse galg opgehangen en, zijn loopbaan als een van de lairste figuren van humoristische dieken, music-halls en andere verlijkheden in het Verenigde Koninkstas ten einde. Zijn stoffelijke overschot de studenten in de medicijnen als omisch studie-object dienen. En ze n waarschijnlijk geen afwijkingen ateren. Evenmin als aan de hersens Himmler, wiens lichaamsmaten en delinhouid door Britse geneesheren eideerd worden. William Joyce, rrich Himmler, Hermann Göring, bert, Quisling, Degrelle, Mosley, polini en de meester van hen allen, f Hitler, van wie het nog steeds onnd is, of hij leeft of dood is, ver n een heel gewone anatomische stuur. Zij hebben gegeten en geenken, meestal teveel, zij hebben verel en alle andere lichamelijke funcervuld, die het merkwaardige zoog n „mens“ eigen zijn. Zij hebben geen gewone lichamelijke eigenschappen en zij waren, resp. zijn, „Uebermen n“ noch „Untermenschen“. En toch dat wat zij deden, verschrikkelijk, verschrikkelijk, dat de zes eeuwen e formule van aanklacht tegen Wil Joyce klinkt als een compliment, a als een liefkozing. „U wordt beuldigd....“

gelijke bloedvergieten van twee wereldoorlogen.

Poolse generaals en politici staan in Moscou terecht onder de beschuldiging van sabotage. Zij bekennen, althans gedeeltelijk, zoals dié beklagden van bijna 9 jaar geleden, wier processen de juridische likwidatie-veldtocht tegen de oude tegenstanders, concurrenten en deelgenoten van Stalin waren. Zij, de Poolse generaals en politici, werden aangeklaagd en ook uit hún monden vernemen wij de bekentenissen, die men van hen verwacht. Vlak bij het gerechtshof in Moscou, maar heel ver weg van de Poolse bevolking, onderhandelt men en wordt men het ook eens, over de nieuwe „democratische“ regering van Polen op een „zeer brede basis“.

Dit is het einde van de half-fascistische Poolse militaire regering, dat colonel Beck, de Poolse minister van Buitenlandse Zaken in de tijd van de jachtuitstapjes van Göring naar het bevriende Polen, niet meer beleeft. Beck is enkele jaren geleden, ergens in Roemenië, op een heel gewone manier overleden en zijn hoge chef Pilsudski naar de eeuwige jachtvelden gevolgd. Wie denkt nog aan hem, die — gelijk zijn Russische collega Molotov — zo hartstochtelijk de hand van de Duitse minister van Buitenlandse Zaken, von Ribbentrop, drukte? Niemand denkt meer aan colonel Beck, haast niemand meer aan generaal Sigorski, chef en oppercommandant van de Poolse strijdkrachten in het kamp der geallieerden, die aan het einde van een inspectietocht naar zijn, onder Montgomery in Afrika vechtende landgenoten, met zijn vliegtuig verongelukte. Zij allen zijn vergeten. Evenzeer vergeten als de slachtoffers van het befaamde proces van Brest-Litowsk, waarin de leiders van de Poolse arbeidersbeweging voor het fascistengerecht van Pilsudski aangeklaagd en gevonnisd werden.

Zelfs niet een goede oude klant van de voormalige reiziger in champagne von Ribbentrop, een grote wijnhandelaar in Hamburg, was bereid aan de tot „onderduiker“ gepromoveerde minister van Hitler onderdak te bieden. Hoe vlug soms mensen van rollen verwisselen! In een gemeubileerde kamer van de armenwijk werd de oud-minister, oud-ambassadeur van Hitler bij de Britse regering, bemiddelaar tussen de Nazi's en de bankiersfirma Schroeder, verwant aan de firma Schroeder in Londen, door de Engelse militaire politie gevonden. Hij zal als oorlogsmisdadiger terechtstaan. In San Francisco wordt Franco-Spanje met alle stemmen van de nieuwe volkenbond uitgesloten, omdat zijn regering door middel van militaire geweld aan de macht gekomen was. Een aanklacht tegen de laatste fascistische regeringschef in Europa! Zijn Argentijnse geestverwante en collega echter verheugt zich nog steeds in de bescherming en sympathieën van de Amerikanen en Britten en mocht ondanks het Russische protest aan tafel blijven zitten. In België heerst grote ongerustheid. Koning Leopold, de afgod van alle dames, wil niet van zijn troon afstappen. De regering van Acker vrees een uitbarsting van de nu al nerveuze volksstemming tegen de hardnekkige monarch en dreigt met aftreden in het geval, dat Leopold naar België terugkeert. Zij dreigt met zwaar belastende onthullingen. Inmiddels eisen de massa's de bestrafing van de grote pro-fascisten en oorlogslieveranciers. De regering motiveert de spoedige berechting van de kleinen en de vertraging van de processen tegen de groten met „technische moeilijkheden“. De motivering komt ons enigszins bekend voor. Duizenden SS-sadisten zullen worden aangeklaagd en gevonnisd. Göring, de dikste en stomste Hitler-bandiet, zal worden aangeklaagd en gevonnisd. William Joyce zal worden aangeklaagd en gevonnisd. De Poolse generaals en politici uit de aera Pilsudski-Beck werden in Moscou aangeklaagd en (men moet maar boffen en als ruilmiddel in een handeltje tussen de grote mogendheden fungeren) niet ter dood, maar tot langdurige vrijheidsstraffen veroordeeld.

(Vervolg op pagina 2)